

Skloňování substantiv

Skloňování substantiv rodu mužského životného

1. Doplňte správné tvary dativu a lokálu singuláru.

dej to (pan Zdeněk Novák)
mluvil o (Eda Svoboda)
řekněte vše (pan inženýr Petr Zavadil)
zavolej zítra (Tomáš)
zmínil se o svém (učitel Vojtěch Mikovec)
poslal dopis (pan správce Ota Potměšil)
učili se o (Jan Amos Komenský)
předal listiny (prezident Václav Havel)
přišel ke svému (bratr Vláďa Procházka)
diskutovali o (Jan Evangelista Purkyně)
prodal auto (kolega Dítě, Poupě)

Napište pravidlo pro distribuci koncovek dativu a lokálu singuláru životných maskulin, pokud se jedná o řadu za sebou užitých substantiv:

2. Doplňte správné tvary vokativu singuláru.

Vážený pane (soudce) _____, to nejsou žádné důkazy. (Vojín Zavřel)
_____ ke mně! Ty jeden (falešník, nešťastník) _____!
(Pan Němec) _____, přijďte prosím ke mně. (Člověk) _____,
to přece nemůžete udělat! Milý (otec) _____, často na tebe vzpomínáme. Pane
(obhájce) _____, na to jste měl myslet. Můj jediný (rádce) _____, co
jen teď budeme dělat!

3. Utvořte správné tvary nominativu plurálu. Proved'te kontrolu ve Slovníku spisovné češtiny.

bratr Čapek	Čech	matematik
Ital	invalida	husita
klokán	demokrat	vejtaha
datel	Brňan	komunista
ekonom	Chetita	Asiat
filozof	ostrovan	Ir
despota	učitel	host
asketa	vlk	Pepíček
Rus	žurnalista	Španěl
Azték	historik	bandita

4. Existují pravidla pro užití jednotlivých koncovek nominativu plurálu?

5. Uveďte spisovné tvary lokálu plurálu. Odvoďte z tvarů pravidlo pro užití jednotlivých koncovek - *ích*, -*ech*, -*ách*.

lékař
Arab
Belgičan
zeť
černoch
koloušek
Mikuláš
papež
stávkokaz
študák
šerif
vorvaň
Němec
rorýs
hráč
Francouz
fyzik
biolog
holoubek

Skloňování substantiv rodu mužského neživotného

1. Doplňte spisovné tvary genitivu singuláru. Užívejte Slovník spisovné češtiny.

Na semináři byl od (pondělek)_____ do (pátek)_____. Pravidelně se s ním setkávali od (srpen)_____ do (listopad)_____. Pochází z (Písek)_____. Jak se vypočítá součet úhlů (trojúhelník)_____? Skočil rovnou do (rybník)_____. V celé oblasti už nebylo jediného (rybník)_____. Dožil se jednoho (rok)_____. Bez (budík)_____ se neobejdu. Z továrního (komín)_____ se valil šedý kouř. Koně vjížděli do (dvůr)_____. Pocházel z (Hodonín)_____. Mluvil ze (sen) _____. Příběh vyprávěl od (prostředek)_____. Nastoupil do dopravního (prostředek) _____. Už se domluví v cizím (jazyk)_____.

2. Užijte správné koncovky substantiv rodu mužského zakončených na -*l*, -*s*, -*z*.

Jaké léky se vyrábějí z (jitrocel) _____? Z českého (chmel) _____ se dělá dobré pivo. Vyndal z (popel) _____ upečené brambory. Při práci se bez (tmel) _____ neobejdeme. Jak se zbavit toho (plevel) _____? Po celý leden se konaly ve všech městech a vesnicích nádherné (ples) _____. Sklad byl přeplněn starými (vůz) _____, rezavými (hřídél) _____, dřevými (kotel) _____ a

opotřebovanými (provaz) _____ s velkými (uzel) _____ na koncích. Na stole ležely velké krabice s různými (burel, hnědel, krevel) _____ a barevnými (minerál) _____ všeho druhu. V minulé hodině jsme se zabývali (kužel) _____, učili jsme se kreslit (uhel) _____. Staré (obraz) _____ s (anděl) _____ visely nad stoly zdobenými větvíčkami (chmel) _____.

3. Doplňte správné koncovky podstatných jmen rodu mužského zakončených na -n, v případě potřeby uveďte dubletní koncovky.

Vrátím se do (týden) _____. Kalhoty nosí bez (řemen) _____. Na hlavním (hřeben) _____ Jeseníků leží ještě sníh. (Den) _____ utekly jako voda. Na vyhrátém (kámen) _____ ležela ještěřka. Setkali se u (pramen) _____ Moravy. Ke (kořen) _____ slova přidáváme předpony a přípony. Popálíš se od (plamen) _____. Posadili se u (kmen) _____ poraženého stromu. Bez (hřeben) _____ se neobejdu. V následujícím (půlden) _____ budu odpočívat. V tomto (týden) _____ nás čeká mnoho práce. Mnoho (den) _____ jsme strávili přípravami na divadelní představení.

4. Doplňte stylově rovnocennou, případně hovorovou variantu tvaru. Tvary vyhledejte ve Slovníku spisovné češtiny.

v hotelích	po kouscích
o kostelích	v lesících
po okresech	o obláčcích
ve sklepech	po chodnících
po jezích	v teplákách
v pytlicích	po plesech

Některá podstatná jména rodu mužského mají v lokále plurálu pouze jednu koncovku. Doplňte ji podle Slovníku spisovné češtiny.

rybník	břeh
cíl	prostředek
plech	šachy
jako na (drátek)	ve (sen), o (sen)

5. Uveďte spisovné tvary lokálu singuláru.

Zábřeh, Hamburk, Mělník, Žďár, Beroun, Kojetín, Mnichov.

6. Zapište nepravidelnosti ve skloňování životných i neživotných podstatných jmen rodu mužského.

člověk					
host					
bratr					
kněz					
kůň					
den					

korál					
mikrob					
Hradčany					
Vánoce					
Velikonoce					

Skloňování substantiv rodu ženského

1. Doplňte správné tvary plurálu (skloňování podle vz. *píseň, kost*):

Trenér v takových bezesných (noc) _____ probírá každý detail. Studenti byli brzy hotovi se svými (odpověď) _____. K závěrečným (část) _____ práce nemáme žádné další připomínky. Do společnosti nosí pánové klasický oblek, ke slavnostním plesovým (noc) _____ patří smoking. Pampeliška pomáhá při chronických (nemoc) _____ kloubů a žlučkových potížích. Musíme zabránit častým (krádež) _____. Mnohé městské (čtvrť) _____ byly zničeny při posledním nočním útoku. Na (hráz) _____ rybníka se shromáždily stovky lidí. Ve (zeď) _____ stavení se drotil písek. Ve svých (paměť) _____ se často vracel k zážitkům z dětství. Účast na (masáž) _____ byla velice prospěšná. O tvých (lest) _____ vím své. Takovým (past) _____ se raději vyhýbám. Dozvěděli jsme se o mnoha (oběť) _____. Nevěřím tvým (řeč) _____. Obhajoval své názory několika (stať) _____ v tisku, ale reagoval i podrážděnými (odpověď) _____ na přímé dotazy. Jako předseda má široké (pravomoc) _____. Svou výzvu chtěl předat všem (velmoc) _____.

Vypište, ve kterých pádech plurálové deklinace může dojít k tzv. kolísání mezi vzory *píseň* a *kost*:

2. Napište tvary genitivu v čísle jednotném či množném:

skica (j.č.)

jóga (j.č.)

archa (j.č.)

sója (j.č.)

idea (j.č.)

Troja (j.č.)

ovce (mn.č.)

košile (mn.č.)

chvíle (mn.č.)

lžice (mn.č.)

definice (mn.č.)

expoziční (mn.č.)

jeskyně (mn.č.)

hospodyně (mn.č.)

3. Doplňte tvary genitivu:

Přijíždím z ...

Břeclav
Čáslav

Postupim
Chrudim

Boleslav

Hranice

Budějovice

Vítkovice

Nusle
Krkonoše

Tatry

Beskydy

4. Převeďte do správného tvaru substantiva *ruce, nohy*.

Po sportovním zápasu si potřásají (ruka) _____ poražení s vítězi. Vzepřel se o zem (obě ruce) _____. Kontrola se nám vymkla z (ruce) _____. Skočil do toho (rovné nohy) _____. Stáli se (založené ruce) _____. Měl špínu na (obě dvě ruce) _____. Holčička radostně tleskala (ruce, ručičky) _____. Stůl stál na čtyřech (nohy) _____. Indové nás vítali se (sepjaté ruce) _____.

5. Doplňte správné tvary substantiv ženského rodu (uved'te dubletní koncovky).

Bavilo vás lézt po (skály) _____? Vyhýbali se (díry) _____. Nasbírali jsme hodně (houby) _____. Sedávala na lavičce pod košatými (lípy) _____. Přines ještě pět (lžíce) _____. Pokoj osvětlovalo několik (svíčky, svíce) _____. Vydali se plnou (pára) _____ vpřed. Podíleli se na dokončení projektu významnou (míra) _____. Přiložili obvaz ke krvácejícím (rány) _____. Podlehl (rány) _____ osudu. Zapůsobil (váha) _____ své osobnosti.

Skloňování podstatných jmen rodu středního

1. Výrazy užití ve větách:

na jaře
o jaru
na bříše
o břichu
do roka
do roku
v šeru
o autu
v autě
v pásmu

2. Slova v závorkách převeďte do správných tvarů a určete jejich vzor.

Vítr se proháněl po (strniska) _____. Už se nezmiňuj o těch (psiska) _____.
V obou (stanoviska) _____ byly nepatrné rozdíly.

Potřebovali bychom více (hřiště) _____. Archeologové odkryli několik středověkých (naleziště) _____. V Brně je stále mnoho (staveniště) _____.
Z vyfouknutého (vejce) _____ vyrobíme kraslici. Babička nám vždy přinesla misku čerstvých (vejce) _____.
Cestovali jsme po českých (městečka) _____. Umíš to vyjádřit v (procenta) _____? Na nedělních (korza) _____ bývalo mnoho lidí. Král snil o třech zlatých (jablko) _____.
Rádi se zbavíme svého (břemeno) _____. Na (temeno) _____ hlavy měl bouli. Všechno leží na jeho (bedra) _____. Utvořte správný pád těchto podstatných (jména) _____. Lupič udeřil napadeného tupým předmětem do (záda) _____. Ke (dvířka) _____ byla připevněna závora.

3. Uveďte správné tvary podstatných jmen *oko, ucho, koleno, rameno*. Mají uvedená substantiva stejný rod v čísle jednotném i množném?

Zatmělo se jí před (oči) _____ v (oči) _____. Všechno se odehrálo před (naše oči) _____. Chtěl bych s tebou mluvit mezi (čtyři oči) _____. Dítě lezlo po (kolena, kolínka) _____. Na (ramena) _____ nesl celou váhu nákladu. Na (obě ramena) _____ vah visely misky se závažím. Půjdu za tebou třeba po (kolena) _____. Hučelo mu v (uši) _____. Ten hrnec má dvě (ucho) _____. Máš na punčoše (oko) _____. Myslivec objevil v lese pytlácká (oko) _____.

Skloňování přejatých podstatných jmen

1. Doplňte náležitý tvar.

Do dvou (akvárium) _____ dal rybičky. O jeho (dramata) _____ si vyprávěli po celém městě. Koupil dětem dva (glóbus) _____. Přednášky se konají v několika (cyklus) _____. Musíme se domluvit na stejném (datum) _____. Kamarád má sbírku kvetoucích (kaktus) _____. Nepovažují se za (génus) _____. Děti měly v (album) _____ obrázek (brontosaurus) _____. V příštím (stádium) _____ musíme stanovit přesná (kritérium) _____. Seznámil nás se svými (idea) _____. Která ulice vede do (centrum) _____? O tomto (téma) _____ jsme ještě neuvažovali. Kupte si oběd v (bufet) _____. Zavazadla si uložte do (kupé) _____. Brzy se sešli ve (foyer) _____. Pojedeme na výlet na (kánoe) _____. Pěstujeme také několik (fikus) _____ a vzácné (citrus) _____.

2. Slova v závorkách dejte do správných tvarů.

Ve škole jsme se učili o (Nero, Odysseus, Paris, Cicero, Pallas Athéna a Herakles).

Nezapomeňte na (Hyppokrates, Ikaros, Kolumbus, Sysifos, Vergilius).

Líbí se mi hudba (Čajkovskij, Verdi, Ludwig van Beethoven, Wágner).

Četli jsme knihy (Moliére, Verne, Dante, Heine, Hugo).

Obdivovali jsme díla (Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarroti).

Ptali se nás na (Kramérius, Mathésius, Wolker, Mendel).

V naší knihovně najdete (Rilke, Iliescu, Tolstoj, Majakovskij, Nietzsche, Slowacki).

3. Vytvořte tvary genitivu singuláru.

Škultéty	Zadar	angažmá
Dumas	Karlovac	Bukurešť
hippie	aranžmá	drama
Manet	Odyssea	schéma
Konstantinopol	Alexandria	Opole

4. Ve které skupině jsou pouze nesklonná substantiva?

- a) klišé, pony, atašé, resumé, menu
- b) fiži, dražé, angažmá, precedens, šapitó
- c) kupé, Chile, kivi, precedent, tangens

Proved'te korekturu textu.

Mluvil ze snu a vzbudil obě děti. Odpadky byly odvezeny ze smetištří a hřištří. Pokrčil ramenama a zamrkal svýma očima. Přijeli s dvěma dětma na návštěvu do Karlových Varů. Mezi zděmi starého domu stáli dva hadroví panáci. Celou váhou své osobnosti se postavil za její ideje. Naučil se třem cizím řečím. Pane správče, kolik strojů jste nakoupili? V Jesenících jsme dělali túry. Vlak se blížil k Teplicům. Do Košířů jsme jeli autobusem. Četl si román od L.N.Tolstoje. Začali jsme z prostředku. Co udělat s těma dvěma kariéristami. V jitrocelu jsou léčivé látky. Pane Novák, proč to děláte? Hledal některé pasáže v díle H. Heineho.